

KULTURMILJÖ
HALLAND

Haverdal 22:1 (del av) **Kulturhistorisk utredning**

Malin Clarke & Björn Ahnlund

Rapport

Halmstad kommun

2018:64

**Fastighet
Kommun
Beställare**

Haverdal 22:1 (del av)
Halmstads kommun
Halmstads kommun, Mark- och exploateringsav-
delningen

**Foto
Text
Diarienummer**

Malin Clarke & Björn Ahnlund
Malin Clarke & Björn Ahnlund
2018-335

Inledning

Uppdrag

Kulturmiljö Halland har 2018-11-06 fått i uppdrag av Halmstad Kommun att utföra en kulturhistorisk utredning inför planläggning av Haverdal 22:1. Utredningen är utförd av bebyggelseantikvarier Björn Ahnlund och Malin Clarke, Kulturmiljö Halland, november 2018.

Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan (PBL 2010:900, 2 kap §6).

Syftet med denna utredning är dels att ange riktlinjer för hur kommande exploatering på fastigheten Haverdal 22:1 bör anpassas till landskapsbilden i området, dels att ange riktlinjer för hur exploatering ska genomföras utan att påverka de dokumenterade kulturhistoriska värden som identifierats vid den angränsande Anckerbyn.

Karta över det aktuella området som markerats i rött. Källa: Halmstad kommuns hemsida

Förutsättningar

Platsen omfattas av detaljplan från 1978 där den aktuella markanvändningen anges till allmän plats, park eller plantering. I området finns inga kända fornlämningar och inte heller några byggnader upptagna i bebyggelseinventeringen. Strax norr om planområdet ligger semesterbyn An-

ckerbyn som i bebyggelseinventeringen är registrerad som klass A, vilket innebär att den har objektsvärde, är av nationellt intresse samt omistlig ur kulturmiljösynpunkt. Anckerbyn ingår även i Kulturmiljöprogrammet för Halmstads kommun.

Historik

Det aktuella planområdet låg tidigare inom de norra delarna av Harplinge bys utmark och gränsade i norr till Haverdals bys inägor. Den aktuella platsen benämns i en skifteskarta från 1775 som ljungråk och flygsandsfält och användes då främst till bete för boskap och får. Flygsanden ställde till stora besvär för jordbrukare och invånare och för att få bukt problemen planterades därför delar av flygsandsområdet med gräs, tall, björk och al i början av 1900-talet. I slutet av 1800-talet började utmarkerna bebyggas med enstaka bostadshus för stenhuggare och fiskare.

På 1920-talet påbörjades avstyckning av tomter för fritidshus och under 1950-talet utarbetades en byggnadsplan för området. Under 70-talet uppfördes villaområden och folkmängden i Haverdal ökade under denna period från 400 invånare till 1250.

Väster om det aktuella planområdet tillkom ett område med villor omgivna av stora trädgårdar i mitten av 1900-talet. Tomterna söder om planområdet planla-

Haverdal på 1940-talet före villaområdenas tillkomst. (RAÄ Kulturmiljöbild)

des på 1970-talet och bebyggdes därefter med enhetlig bebyggelse. Ytorna i nordost planlades för bostäder i en till två våningar 1989.

Semesterbyn som senare kom att kallas för Anckerbyn ritades av arkitekten Stig Ancker på 1950-talet och uppfördes av en lokal byggmästare enligt arkitektens vision om en sommarby. De första radhusen i Anckerbyn stod klara 1953 och året därpå uppfördes ytterligare radhus vilka uppläts som bostadsrätter.

Situationsplan över Anckerbyn (Bygglovshandlingar, Halmstad kommun)

Anckers idé byggde bland annat på att det skulle vara enkelt, billigt och fritt från insyn. Samtidigt skulle byggnaderna placeras naturnära med utsikt över omgivningarna och havet. Fastigheten styckades inte upp i separata tomter, istället fick radhusen stora gemensamma ytor i form av en hedliknande äng. De moderna radhuslängorna bröt mot den etablerade bilden av hur fritidsbebyggelse skulle se ut och semesterbyn medförde positiva reaktioner i fackpressen men fick också viss kritik.

Kartan från 1775-1776 visar obebyggda flygsandfält och betesmarker.

1842-43 genomfördes laga skifte för området som fortfarande var glest bebyggt.

På 1920-talets ekonomiska karta syns det hur bebyggelsen börjat expandera i området.

Beskrivning

Planområdet

Det aktuella området ligger mitt i Haverdal och omges i nordost av Smeavägen. I sydost avgränsas området av Hallandsgränd. I norr gränsar området mot Anckerbyn. Längs denna gräns löper en stenmur och ett dike, som också markerar gränsen mellan det som tidigare utgjorde Haverdals inägor och Harplinge bys utmark. Området har långt in på 1900-talet utgjort åker- och ängsmark men är idag till stora delar igenväxt med sly och mindre träd som skapar en grön kil mellan villabebyggelsen. I anslutning till Hallandsgränd finns öppna gräsbevuxna ytor.

Angränsande bebyggelse

Söder om det aktuella planområdet ligger ett villaområde med byggnader i ett- och ett halvt plan uppförda på 1970-talet. Väster om området ligger villor från 40- och 50-talet och i nordost finns ett område med parhus uppförda på 1990-talet.

Bebyggelsen i Haverdal är övergripande småskalig och består till stor del av villor och fritidshus. Det finns även enstaka äldre manbyggnader som är en rest från de jordbruk som tidigare funnits på platsen.

Byggnaderna är friliggande och omges av generösa trädgårdsytor. Fasaderna är till största del målade i ljusa kulörer. De flesta tak är sadeltak täckta av ler- eller betongtegel i röda och rödbruna kulörer. Bebyggelsen blandas med grönytor och naturområden som verkar karaktärsskapande för platsen.

Ovan till höger: Planområdet är igenväxt med sly som skapar en naturlig avgränsning mot Anckerbyn.

Nedan: Bostadsområde med parhus nordost om Smeavägen.

Ovan till höger: Närmst villabebyggelsen finns öppna gräsytor:

Nedan t.v: Anslutande villabebyggelse i ett och ett halvt plan från 1970-talet

Ovan t.h: Blandad äldre villabebyggelse väster om planområdet.

Nedan t.h: Stenmuren markerar gränsen mot Anckerbyn och det som tidigare var Haverdals utmarker.

Anckerbyn

Norr om planområdet, på en höjd, ligger Anckerbyn som är en lågmäld, modernistisk semesterby med vita radhuslängor uppförd på 1950-talet. Längorna är placerade på en öppen ängsyta som korsas av enkla grusvägar. I anslutning till byggnaderna finns små trädgårdar som avgränsas av oxelhäckar. Anckerbyn skiljer sig från övrig bebyggelse i Haverdal med sina låga funktionalistiska arkitektur där längorna är asymmetriskt placerade på fastigheten. Byggnaderna består av murar i vitslammad betonghålstén samt prefabricerade trästommar som målats i olika färger. Taken täcks av korrugerad eternit. Till varje enhet hör en sluten atriumgård med öppningsbara luckor.

Karaktärsskapande för Anckerbyn är bland annat närheten till naturen där byggnaderna placerats i ett öppet hedlandskap som fått behålla sin prägel av naturmark. Byggnaderna ansluter genom sitt lågmälda uttryck väl till det småskaliga bebyggelsemönstret i omgivningen trots det karaktärsskapande funktionalistiska uttrycket. Semesterbyn är välbevarad, både arkitektoniskt samt

genom att den ursprungliga funktionen bibehållits.

Antikvariska riktlinjer inför exploatering

Det aktuella området är ur kulturmiljösynpunkt möjligt att exploatera i begränsad omfattning. Exploateringen bör förhålla sig till Anckerbyn samt till den omgivande bebyggelsens karaktär.

Karaktärsdrag att beakta

- *Bebyggelsens småskalighet med låga friliggande enheter.*
- *Gröna inslag och närheten till naturen.*
- *Anckerbyns unika karaktär med omgivande naturmark.*

Placering

- En av utgångspunkterna när Anckerbyn uppfördes var att det skulle finnas utsikt men inte insyn. På höjden närmst Anckerbyn bör en yta med trädbevuxen naturmark sparas för att bibehålla den tydliga avgränsningen mot området.
- Den tillkommande bebyggelsen bör istället placeras i anslutning till den omgivande villabebyggelsen i områdets södra del.

Siktlinjer och höjd

- Tillkommande byggnader bör inte dominera över omgivande bebyggelse utan istället underordnas den befintliga karaktären.
- Då huvuddelen av bebyggelsen i Haverdals är 1-1,5-planshus är det viktigt att även tillkommande byggnader hålls nere höjdmässigt.

- Det är av stor vikt att bebyggelsen inte konkurrerar visuellt med Anckerbyn.

Utformning

- Anckerbyn är unik till sin karaktär. Tillkommande bebyggelse bör inte plocka upp karaktärsdrag från Anckerbyn, utan hellre ansluta till den omgivande villabebyggelsen i utformningen.
- Haverdals bebyggelse präglas av småskalighet och enkelhet. För att knyta an till den befintliga karaktären är stora massiva byggnadsvolymer inte lämpligt utan dessa bör istället brytas ned i mindre enheter.
- Tillkommande byggnader utformas lämpligen som friliggande enheter eller parhus.
- I området dominerar fasader i träpanel och puts. Taken är huvudsakligen

sadeltak, vilket är lämpligt även på tillkommande byggnader. Skivmaterial bör undvikas på fasader. Arkitekturen bör inte upplevas som stadsmässig.

Mark

- Minimera hårdgjorda ytor.
- Behåll och bygg vidare på de gröna inslag som karaktäriserar miljön i Haverdal.
- Stenmuren och diket i planområdets norra del har utgjort gräns mellan Harplinge och Haverdals utmarker och bör bevaras.

Anckerbyn och kringliggande bostadsområden omges av natur.

Källförteckning

Arkiv

Kulturmiljö Hallands arkiv

Lantmäteriet, Historiska kartor

Tryckta källor

Anckerbyn 1953-1993 (Minnesskrift utgiven av bostadsrättsföreningen), Haverdal, Halland, 1993

Larsen, Susanne (2004). *Anckerbyn: en byggnadshistorisk dokumentation*. Halmstad: Landsantikvarien, Hallands länsmuseum

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 [Halmstad](#) | Tel: 035:19 26 00
Fax: 035-19 26 [26](#) | E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se